

GERECHTIGHEID

Lege hoofdstad

Vermoeid van eeuwen
Snurkt deze lege hoofdstad als een groot beest
Gekooid in zijn slaap, dromend van vrijheid
Maar zonder enig geloof..

SYDNEY GOODSIR SMITH

Kynd Kittock's Land

‘Vertel me nu nog eens waarom u hen hebt vermoord.’

‘Dat heb ik u al gezegd, het is gewoon die drang.’

Rebus keek weer naar zijn aantekeningen. ‘Het woord dat u gebruikte, was “dwang”.’

De in elkaar gedoken figuur in de stoel knikte. Hij verspreidde een kwalijke geur. ‘Drang, dwang, dat is hetzelfde.’

‘Is dat zo?’ Rebus drukte zijn sigaret uit. Er lagen al zoveel peuken in de blikken asbak dat er een paar over de rand op het metalen tafelblad waren gegleden. ‘Laten we het over het eerste slachtoffer hebben.’

De man tegenover hem zuchtte. Zijn naam was William Crawford Shand, kortweg ‘Craw’ genoemd. Hij was veertig, vrijgezel en woonde alleen in een goedkope huurwoning in Craigmillar. Hij was al zes jaar werkloos. Hij streek met trillende vingers door zijn vettige donkere haar, en liet ze rusten op een grote kale plek op zijn kruin.

‘Het eerste slachtoffer,’ zei Rebus. ‘Vertel ons hoe het gegaan is.’

‘Ons’ omdat zich nog een rechercheur in het zweethok bevond. Hij heette Maclay, en Rebus kende hem niet zo goed. Hij kende niemand op het bureau van Craigmillar goed, nog niet. Maclay leunde tegen de muur, met zijn armen over zijn borst gekruist en zijn ogen vernauwd tot spleetjes. Hij had iets weg van een automaat die even niet werkte.

‘Ik heb haar gewurgd.’

‘Waarmee?’

‘Een stuk touw.’

‘Hoe kwam u aan dat touw?’

‘In een winkel gekocht, ik weet niet meer waar.’

Drie tellen stilte. 'En wat hebt u toen gedaan?'

'Toen ze dood was?' Shand bewoog even in zijn stoel. 'Ik heb haar kleren uitgetrokken en ik was intiem met haar.'

'Met een dood lichaam?'

'Ze was nog warm.'

Rebus stond op. Het krassen van zijn stoel over de vloer leek Shand van zijn stuk te brengen. Dat was niet zo moeilijk.

'Waar hebt u haar vermoord?'

'In een park.'

'En waar was dat park?'

'In de buurt waar ze woonde.'

'Waar is dat?'

'Op Polmuir Road, in Aberdeen.'

'En wat deed u in Aberdeen, meneer Shand?'

Hij haalde zijn schouders op en ging nu met zijn vingers langs de rand van de tafel, waarbij hij sporen zweet en vet achterliet.

'Dat zou ik niet doen,' zei Rebus. 'Die randen zijn scherp, u zou u kunnen snijden.'

Maclay proestte. Rebus liep naar de muur en keek hem aan. Maclay knikte kort. Rebus keerde weer terug naar de tafel.

'Beschrijf het park.' Hij leunde tegen de rand van de tafel, pakte nog een sigaret en stak hem op.

'Gewoon een park. U weet wel, bomen en gras, een speelplek voor de kinderen.'

'Waren de hekken gesloten?'

'Wat?'

'Het was laat, waren de hekken gesloten?'

'Weet ik niet meer.'

'U weet het niet meer.' Stilte: twee tellen. 'Waar hebt u haar ontmoet?'

Snel: 'In een disco.'

'U lijkt mij niet het discotype, meneer Shand.' Weer een proestend geluid bij de automaat. 'Hoe zag die disco eruit?'

‘Zoals alle disco’s: donker, flashlights, een bar.’

‘En hoe ging het met slachtoffer nummer twee?’

‘Hetzelfde.’ Shands blik werd grimmig. Maar ondanks dat begon hij er plezier in te krijgen en vervolgde ontspannen zijn verhaal. ‘Ik ontmoette haar in een disco en heb haar aangeboden haar naar huis te brengen, waarna ik haar vermoord en geneukt heb.’

‘Niet intiem dus. Hebt u een aandenken meegenomen?’

‘Hè?’

Rebus morste as op de vloer en er belandden vlokjes op zijn schoenen. ‘Hebt u iets meegenomen van die plek?’

Shand dacht even na en schudde toen zijn hoofd.

‘En waar was dat precies?’

‘De begraafplaats van Warriston.’

‘Dicht bij haar huis?’

‘Ze woonde op Inverleith Row.’

‘Waar hebt u haar mee gewurgd?’

‘Dat stuk touw.’

‘Hetzelfde stuk?’ Shand knikte. ‘Wat hebt u gedaan, hebt u het in uw zak bewaard?’

‘Dat klopt.’

‘Hebt u het nu bij u?’

‘Ik heb het weggegooid.’

‘U maakt het ons niet gemakkelijk, hè?’ Shand kronkelde van plezier. Vier tellen. ‘En het derde slachtoffer?’

‘In Glasgow,’ verhaalde Shand. ‘In Kelvingrove Park. Ze heette Judith Cairns. Ik mocht haar Ju-Ju noemen. Ik heb met haar hetzelfde gedaan als met de anderen.’ Hij leunde achterover in zijn stoel en sloeg zijn armen over elkaar. Rebus stak een hand uit tot deze het voorhoofd van de man raakte, als een gebedsgenezers. Toen duwde hij, niet eens zo hard. Maar er was geen verzet. Shand en de stoel vielen achterover op de vloer. Rebus ging op zijn knieën voor hem zitten en trok hem op aan zijn overhemd.

‘Je bent een leugenaar!’ siste hij. ‘Alles wat je weet, heb je uit de

krant, en wat je erbij hebt verzonnen is geleuter!’ Hij liet hem los en stond weer op. Zijn handen waren vochtig van het overhemd.

‘Ik lieg niet,’ zei Shand, nog languit liggend. ‘Ik vertel u de waarheid!’

Rebus drukte de halfopgerookte sigaret uit, waarmee hij nog meer peuken uit de asbak op de tafel schoof. Hij pakte er een en gooide die naar Shand.

‘Dient u geen klacht tegen me in?’

‘Je wordt wel degelijk aangeklaagd: verspilling van politietijd. Een tijdje in Saughton met een kontneuker als slapie.’

‘We laten hem meestal lopen,’ zei Maclay.

‘Stop hem in een cel,’ beval Rebus, en hij verliet de kamer.

‘Maar ik ben het echt!’ hield Shand nog vol toen Maclay hem van de vloer raapte. ‘Ik ben Johnny Bible! Ik ben Johnny Bible!’

‘In de verste verte niet, Craw,’ zei Maclay, die hem met een stomp tot zwijgen bracht.

Rebus had er behoefte aan om zijn handen te wassen en zijn hoofd even onder de kraan te houden. Er stonden twee agenten in uniform in de toiletruimte een sigaret te roken, terwijl ze zich vermaakten over de een of andere geschiedenis. Ze hielden op met lachen toen Rebus binnenkwam.

‘Inspecteur,’ vroeg de een, ‘wie had u in het zweethok?’

‘De zoveelste komediant,’ zei Rebus.

‘Daar zit het hier vol mee,’ merkte de tweede agent op. Rebus wist niet of hij het bureau, Craigmillar of de hele stad bedoelde. Niet dat er veel komedie was op het bureau Craigmillar. Het was de zwaarste post van Edinburgh; een dienst hier duurde maximaal twee jaar, niemand hield het langer uit. Craigmillar was zo’n beetje de lastigste wijk die er in de Schotse hoofdstad te vinden was, en het bureau was zijn bijnaam ten volle waard: Fort Apache, de Bronx. Het bevond zich in een doodlopende straat achter een rij winkels, een lelijk, naargeestig gebouw met nog naargeestigere woonkazernes erachter. Doordat het

pand in een steeg stond, kon het gemakkelijk door gepeupel van de beschaafde wereld worden afgesneden, en het was dan ook vaak belegerd geweest. Ja, Craigmillar was een uitgelezen standplaats.

Rebus wist waarom hij daar zat. Hij had wat mensen in verlegenheid gebracht, mensen op belangrijke posities. Ze hadden hem geen dodelijke slag kunnen toebrengen en hem dus in plaats daarvan verbannen naar het voorgeborchte. De hel zelf kon het niet zijn, want hij wist dat dit niet voor eeuwig was. Noem het een boetedoening. In de brief waarin hem zijn verhuizing werd meegedeeld, stond dat hij voor een zieke collega moest invallen. Ook stond erin dat hij hiermee toezicht kon helpen houden op het sluiten van het oude bureau van Craigmillar. Alles werd hier langzaamaan ingepakt en overgebracht naar een splinternieuw bureau in de buurt. Het was nu al een puinhoop vol verhuisdozen en leeggehalde kasten. Het personeel stopte niet echt veel energie in het oplossen van lopende zaken. Er was evenmin veel energie gestopt in het verwelkomen van inspecteur John Rebus. Het pand had meer weg van een ziekenhuis dan van een politiebureau, en de patiënten zaten onder de dope.

Hij liep terug naar de onderzoekkamer – de ‘Keet’. Op weg ernaartoe passeerde hij Maclay en Shand, die nog steeds protesteerde dat hij schuldig was terwijl hij naar de cellen werd geslept.

‘Ik ben Johnny Bible! Dat ben ik verdomme wél!’

In de verste verte niet.

Het was negen uur ‘s avonds op een dinsdag in juni, en de enige andere persoon in de Keet was brigadier ‘Dod’ Bain. Hij keek op van zijn tijdschrift – *Offbeat*, de L&B nieuwsbrief – en Rebus schudde zijn hoofd.

‘Dat dacht ik al,’ zei Bain, terwijl hij een bladzij omsloeg. ‘Craw staat er bekend om dat hij zich graag aangeeft, daarom heb ik hem aan jou overgelaten.’

‘Jij hebt net zoveel hart als een baksteen.’

‘Maar ik ben ook net zo hard. Vergeet dat niet.’

Rebus ging aan zijn bureau zitten en overwoog of hij zijn rapport

over het verhoor zou uitwerken. De zoveelste komediant, de zoveelste tijdverspilling. En Johnny Bible liep nog altijd vrij rond.

Eerst was er Bible John geweest, die aan het eind van de jaren 1960 Glasgow terroriseerde. Een keurig geklede jongeman met rossig haar, die zijn bijbel kende en een trouw bezoeker was van de Barrowland Ballroom. Hij pikte daar drie vrouwen op, die hij aftuigde, verkrachtte en wurgde. Toen verdween hij, op het hoogtepunt van de grootste klopjacht van Glasgow, om nooit meer op te duiken, zodat de zaak tot op de dag van vandaag nog open was. De politie had een ijzersterke beschrijving van Bible John gekregen van de zuster van zijn laatste slachtoffer. Ze had twee uur in zijn gezelschap doorgebracht en zelfs met hem in een taxi gezeten. Ze hadden haar afgezet en haar zuster had haar door de achterrait gedag gewuifd... Haar beschrijving had niet geholpen.

En nu was er Johnny Bible. De media waren snel geweest met die naam. Drie vrouwen: afgetuigd, verkracht en gewurgd. Dat was alles wat ze nodig hadden om de vergelijking te maken. Twee van de vrouwen waren opgepikt bij nachtclubs, disco's. Er waren vage beschrijvingen van een man die men met de slachtoffers had zien dansen. Keurig gekleed, verlegen. Dat klopte met de oorspronkelijke Bible John. Alleen zou Bible John, ervan uitgaande dat hij nog in leven was, nu ergens in de vijftig zijn, terwijl deze nieuwe moordenaar werd beschreven als iemand van achter in de twintig. Vandaar: Johnny Bible, geestelijke zoon van Bible John.

Er waren uiteraard verschillen, maar daar bleven de media niet bij stilstaan. In de eerste plaats hadden de slachtoffers van Bible John alle drie in dezelfde balzaal gedanst; Johnny Bible stroopte heel Schotland af op jacht naar zijn slachtoffers. Dit had tot de gebruikelijke theorieën geleid: hij was een trucker, een vertegenwoordiger. De politie sloot niets uit. Het zou zelfs Bible John zelf kunnen zijn, terug van een kwarteeuw weggeweest; die beschrijving van achter in de twintig hoefde niet te kloppen. Dat was wel eerder gebeurd met ogenschijnlijk waterdichte verklaringen van ooggetuigen. De politie hield ook

wat dingen achter over Johnny Bible, net zoals ze dat bij Bible John had gedaan. Dat hielp om de tientallen nepbekentenissen uit te sluiten.

Rebus was nog maar net begonnen aan zijn rapport toen Maclay de kamer binnenzwaaide. Dat was de manier waarop hij liep, zwalkend, niet omdat hij dronken was, maar omdat hij veel te zwaar was, het had iets met zijn stofwisseling te maken. Hij mankeerde ook iets aan zijn sinussen; zijn adem kwam er vaak piepend en zuchtend uit en hij had een stem die door merg en been ging. Zijn bijnaam op het bureau was 'Heavy'.

'Heb je Craw uitgeleide gedaan?' vroeg Bain.

Maclay knikte in de richting van Rebus' bureau. 'Hij wil dat hij aangeklaagd wordt vanwege verspilling van onze tijd.'

'Dat noem ik pas tijdverspilling.'

Maclay zwaaide in de richting van Rebus. Zijn haar was gitzwart, met glimmende krulletjes. Misschien was hij ooit het mooiste jongetje van de klas geweest, maar dat was heel lang geleden.

'Laat hem toch gaan.'

Rebus schudde zijn hoofd en bleef doortypen.

'Stom gedoe.'

'Laat hem barsten,' zei Bain, terwijl hij opstond. Hij pakte zijn jack van zijn rugleuning. Tegen Maclay: 'Een neut?'

Maclay zuchtte piepend. 'Precies wat ik nodig heb.'

Rebus bleef zwijgen tot ze vertrokken waren. Niet dat hij had verwacht dat ze hem mee zouden vragen. Daar waren ze duidelijk genoeg in geweest. Hij stopte met typen en tastte met zijn hand in de onderste la naar het sportdrinkflesje, schroefde de dop eraf, snoof de drieënveertig procent malt op en nam een stevige slok. Nadat hij het flesje weer in zijn la had gelegd, stopte hij een pepermuntje in zijn mond.

Dat was beter. 'I can see clearly now': Marvin Gaye.

Hij rukte het rapport uit de schrijfmachine en verfrommelde het, waarna hij de balie belde en de opdracht gaf Craw Shand een uur

vast te houden en hem daarna vrij te laten. Hij had de telefoon net neergelegd toen deze overging.

‘Inspecteur Rebus.’

‘Met Brian.’

Brian Holmes, brigadier van de recherche, die nog altijd op bureau St Leonard’s zat. Ze bleven contact met elkaar houden. Zijn stem klonk toonloos.

‘Problemen?’

Holmes lachte humorloos. ‘De hele voorraad van de wereld.’

‘Vertel me het laatste dan maar.’ Rebus maakte met één hand het pakje open, trok er een sigaret uit en stak hem op.

‘Ik weet niet of ik dat wel kan doen, nu jijzelf in de shit zit.’

‘Craigmillar is zo slecht nog niet.’ Rebus keek om zich heen in het bedompte bureau.

‘Ik bedoel dat andere.’

‘O.’

‘Weet je, ik... ik heb me misschien ergens ingedraaid...’

‘Wat is er gebeurd?’

‘Een verdachte, die we in verzekerde bewaring hadden. Hij heeft een hele berg verwijten over mij uitgestort.’

‘Je hebt hem geslagen.’

‘Dat beweert hij.’

‘Heeft hij een klacht ingediend?’

‘Bij het proces. Zijn advocaat wil er optimaal gebruik van maken.’

‘Is het jouw woord tegen het zijne?’

‘Precies.’

‘Dan zal de kroon zijn klacht wel afwijzen.’

‘Dat zou kunnen.’

‘Of vraag Siobhan je te dekken.’

‘Die is met vakantie. Ik ben bij het verhoor geassisteerd door Glamis.’

‘Daar heb je niet veel aan, die is zo schijterig als wat.’

Een korte stilte. ‘Vraag je me niet of ik het heb gedaan?’

‘Dat wil ik helemaal niet weten, duidelijk? Wie was de verdachte?’
‘Mental Minto.’

‘Jesus, die mafkees weet meer van de wet dan de officier van justitie. Goed, laten we een babbeltje met hem gaan maken.’

Het was goed om het bureau uit te zijn. Hij had de raampjes van de auto naar beneden gedraaid. De zachte wind was bijna warm. De Escort van het bureau was al een tijdje niet schoongemaakt. Er lagen wikkels van chocoladerepen, lege chipszakken en gedeukte sapblikjes in de wagen. Het hart van de Schotse voeding: suiker en zout. Voeg hier alcohol aan toe, dan had je hart én ziel.

Minto woonde in een van de gemeenteflats aan South Clerk Street, op de eerste verdieping. Rebus was daar al bij eerdere gelegenheden geweest, die hij geen van alle als aangenaam had ervaren. De auto’s stonden er bumper aan bumper, en dus parkeerde hij dubbel. Aan de hemel streed een vervagend avondrood een verloren strijd met de opkomende duisternis. En onder dit alles was er het oranje halogeenlicht. Het was druk op straat. De bioscoop verderop liep waarschijnlijk leeg en de eerste slachtoffers rukten zich los uit pubs die nog open waren. Braad- en baklucht in de late avond: frituur, pizabeleg, Indiase kruiden. Brian Holmes stond voor een wereldwinkel met zijn handen in zijn zakken. Geen auto; kennelijk was hij van St Leonard’s komen lopen. De twee mannen begroetten elkaar met een hoofdknik.

Holmes zag er moe uit. Nog maar enkele jaren geleden was hij jong, fris, enthousiast. Rebus wist dat het huiselijk leven zijn tol had geëist; hij had dat ervaren in zijn eigen huwelijk dat jaren geleden op de klippen was gelopen. De partner van Holmes wilde dat hij wegging bij de politie. Ze wilde iemand die meer tijd voor haar had. Rebus wist maar al te goed wat ze wilde. Ze wilde iemand die met zijn gedachten bij haar was wanneer hij thuis was, die niet in beslag genomen werd door maatschappelijk werk en speculaties, overpeinzingen en promotiestrategieën. Als politieman had je een nauwere band met je collega